

Vážený Rascislav Stefanovič!

Srdečne vás pozdravujem z Bratislavy, z hlavného mesta Slovenskej republiky, a keď Vám píšem tieto riadky, slovo srdečne myslím hlavne tak, že mi Váš osud leží na srdci. Bojím sa o Vás a chcem, aby ste vedeli, že vo Vašej nesmierne ťažkej a neistej životnej situácii sme na Vás ja ani mnoho mojich spoluobčanov nezabudli. Nie ste osamelý, aj keď to tak možno na prvý pohľad vo väzenskej cele vyzerá. Veľmi si cením Vašu odvahu a rozhodnutie zapojiť sa dobrovoľne do Koordinačnej rady občianskych protestov v Bielorusku.

Prodemokratické demonštrácie v Minsku a iných mestách považujem za jednu z najdôležitejších svetových udalostí roku 2020 a verím, že pretrvajú.

Tuším, čo prežívate ako občan, ale hlavne ako manžel a otec. Sám mám tri deti, volajú sa Maxim (10 rokov), Dita (5) a Dalma (3). Stačí, keď som bez nich jeden deň, nebodaj jeden týždeň a už mi chýbajú ako nič na svete. Vy ste bez nich už dlhé mesiace, najdlhšie vo vašom živote. Oni aj Vaša manželka dobre vedia, že ste stíhaný neférovou, neprávom a spolu so mnou sú presvedčení o vašej nevine. Vaše obvinenie je falošné a raz sa dočkáte spravodlivosti.

Žiaľ, manipulácie a klamstvá v súvislosti s voľbami sa stávajú bežnými dokonca aj v takých starých demokraciách ako USA. Aj my na Slovensku, kde máme slobodu (iba? už?) tridsať rokov, sa denne trápime s posilňovaním občianskej spoločnosti a presadzovaním ľudských práv pre všetkých bez rozdielu. Ale na rozdiel od Bieloruska sú to problémy s demokraciou, nie autokraciou, či dokonca diktatúrou. O to väčšmi ma poburuje, keď čítam, že sa vo Vašej krajine plánujú majstrovstvá sveta v ľadovom hokeji. Nedokážem si predstaviť, ako môže krajina, kde zomrelo niekoľko demonštrantov a 30 000 protestujúcich už bolo zatknutých organizovať športový šampionát! Presne takéto rozhodnutia ničia dôveru Európanov v hodnoty západnej demokracie. Verím, že zahraničie takéto manipulovanie a propagandu Lukašenkovi nedovolí.

Aj moskovský Kremľ si, žiaľ, naďalej myslí, že udržiavať susedov Ruskej federácie pod kontrolou je normálne. Aj moja vlasť Československo s tým mala bohaté skúsenosti, ktoré vyvrcholili vojenskou okupáciou roku 1968. Ruská história je koloniálna. Ako napísal historik Alexander Etkind, ruskí vládcovia sú takmer unikátni

v tom, že sa k vlastným obyvateľom správali tak zle ako iné krajiny ku kolóniám. A k susedom tiež. Tento hrozný, neprijateľný prístup pretrval doteraz.

Aj my na Slovensku sme po vražde investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej zažili masové demonštrácie, trvali vyše 18 mesiacov a konali sa v 50 mestách, mestečkách a dedinách po celom Slovensku. Dosiahli veľa: odstúpenie šéfa polície, pád predsedu vlády aj ministra vnútra. Dosiahli však protesty naozaj dost? Nie. Po parlamentných voľbách sa znova dostali k moci populistí a demagógovia - síce iní ako predtým, ale nie oveľa lepší. Mnohí azda aj horší. Napriek tomu mal protest veľký zmysel, pretože občania sa stali oveľa pozornejšími na prešľapy mocných, citlivejšími na korupciu, vnímavejšími voči nepravostiam. Budovanie demokracie je nesmierne namáhavé, pomalé a ťažké. Ale napriek všetkým ťažkostiam to stojí za to, lebo je to systém oveľa lepší ako diktatúra, ktorú som ešte krátko stihol zažiť ako dieťa. Aj vďaka Vám sa na náročnú trasu k slobode konečne vydalo aj Vaše Bielorusko.

Pri myšlienkach na Vás, milý Rascislav, som si spomenul na knihu Listy z gulagu, v anglickom origináli Just send me word, ktorú napísal Orlando Figes. Je to skutočný príbeh o láske a prežití v sovietskom zajateckom tábore. Hrdinami sú Lev a Svetlana. Na štrnásť rokov ich rozdelila vojna a Levovo nespravodlivé väznenie v gulagoch. Napriek tomu sa dvojici podarilo prepašovať tisícky odkazov, lístočkov a listov, z ktorých mnohé sa zachovali a historik Figes z nich zostavil nezabudnuteľné rozprávanie.

Vybral som pre vás jednu pasáž, moju najmilšiu, ktorú Svet'a píše Levovi, a ktorá výstižne vyjadruje najkrajší a najdôležitejší zo všetkých ľudských citov: "Raz ani neviem, čo by som Ti mala napísať. Že mi chýbaš? Lenže to Ty vieš. Mám pocit, že stojím mimo času, že čakám na začiatok svojho života, akoby to bola len dočasná prestávka. Nech robím čokoľvek, pripadá mi to len ako prešľapovanie na mieste. Zabíjanie času. Viem, že to nie je dobré. Vedomá alebo ľahostajná pasivita nie sú hodné silného človeka. Je to aj fatálna chyba, lebo nikdy nevrátiš stratený čas. Musím žiť, nielen čakať. Lebo keď sa čakanie skončí, môžem sa ocitnúť v situácii, že nám nebudem vedieť vybudovať spoločný život. Vždy som sa toho obávala – že láska nestačí. Človek musí byť schopný milovať, ale aj žiť spolu a žiť

v tomto svete, ktorý pravdepodobne navždy zostane krutý. No zdá sa mi, že napriek plynutiu času nie som ani silnejšia, ani inteligentnejšia... V konečnom dôsledku sme šťastnejší než mnohí iní – šťastnejší ako tí, ktorí vôbec nepoznajú lásku alebo ktorí ju nevedia nájsť. Dúfam, že to dáva zmysel...”

Mne to dáva zmysel, tak ako mi dáva hlboký zmysel Vaša práca a Váš boj za spravodlivejšie a slobodnejšie Bielorusko. Vaša vlasť, ale aj Európa a svet potrebujú odvážnych ľudí ako ste Vy.

Držím Vám palce a verím, že sa čoskoro stretneme v Bratislave alebo Minsku.

S priateľským pozdravom,

Michal Hvorecký

spisovateľ, prekladateľ z nemeckého jazyka

Michal Hvorecký (nar. 1976)

slovenský spisovatel a publicista.

Michal Hvorecký pochází z Bratislavy, kde vystudoval Gymnázium na Grösslingově ulici (tehdy Gymnázium Červenej armády – GAMČA). Následně absolvoval studium estetiky na Univerzitě Konstantina Filozofa v Nitře a poté semestr kreativního psaní na Univerzitě v Iowa City v USA (2004). Dlouho působil na volné noze, pracoval například na výletní lodi na Dunaji (viz jeho román *Dunaj v Americe*). V letech 2000–2003 spoluorganizoval v Bratislavě hudební festival *Wilsonic*; od roku 2014 pracuje v bratislavském Goetheho institutu.

O ohlasu jeho děl v zahraničí svědčí rovněž autorská stipendia ve Vídni (MuseumsQuartier), Berlíně (Literarisches Colloquim), Mnichově (Goethe-Institut) a USA (International Writing Program). Pravidelně publikuje v řadě deníků a časopisů na Slovensku i v České republice.

Michal Hvorecký je autorem povídek a románů; jeho prózy se uplatňují v divadle i filmu, dokonce si zkusil napsat i dramatický text. Jeho román *Plyš* byl i zdramatizován a doposud uveden ve třech divadlech – bratislavském Divadle Aréna, ve Schauspielhausu Hannover a v pražském Divadle Na zábradlí. Věnuje se také publicistice a překladů – z angličtiny přeložil například román *Ambient* spisovatele Jacka Womacka, z němčiny knihu *Americký císař* od Martina Pollacka.

Michal Hvorecký

Rascislav Stefanovič

Rascislav Stefanovič (32 let)

je architekt a designer interiérů, hráč družstva amerického fotbalu „Minští Zubři“, s nímž získal několik medailí na různých mistrovstvích. V polovině srpna se sám přihlásil do Koordinační rady, stal se členem rozšířené sestavy. 28. září se nevrátil domů, následně se zjistilo, že byl zadržen a brutálně zmlácen. Je obviňován z přípravy hromadných nepokojů. Má ženu a dvě děti 5 a 7 let.